

Lokale participatie en verenigingen

TRENDVERSLAG

de verenigde verenigingen

'de Verenigde Verenigingen' is het samenwerkingsverband en de spreekbuis van het middenveld in Vlaanderen. Ze bestaat onder meer uit: 11.11.11 (Koepel van de Vlaamse Noord-Zuid beweging), Vlaams ABVV, ACLVB, ACV, ACW, BBL (Bond Beter leefmilieu), FOV (Federatie sociaal-cultureel werk), Forum voor Amateurkunsten, Gezinsbond, LCM (Landsbond Christelijke Mutualiteit), Minderhedenforum, NVSM (Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten), Vlaamse Jeugdraad, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, Vlaamse Sportfederatie en honderden andere organisaties.

www.deverenigdeverenigingen.be
info@deverenigdeverenigingen.be

Verantwoordelijke uitgever: Ann Demeulemeester, Postbus 20, 1031 Brussel
Redactie: Bart Verhaeghe
Copywriting: Bart Van Moerkerke
Lay-out: Media Luna
Druk: Druk in de Weer – 2012

Overname van artikels wordt aangemoedigd mits bronvermelding.

Lokale participatie en verenigingen

TRENDVERSLAG

Verenigingen worden uitgedaagd

Met de lokale verkiezingen voor de deur, zit Vlaanderen volop in een interne staatshervorming. Steden en gemeenten hanteren straks een nieuwe beleids- en beheercyclus, er komt één meerjarenplan in plaats van afzonderlijke sectorale plannen, minder detailsturing van de Vlaamse overheid, een administratieve omwenteling, meer vrijheid om burgers en verenigingen te betrekken enzovoort. Samengevat is het een verhaal van decentralisering, minder planlast, een efficiëntere inzet van middelen, nieuwe inspraakvormen en andere functies en taken van steden en gemeenten. Hoe zit het hier met die goede wil en de samenwerking tussen gemeentebesturen en verenigingen? Komt er een andere beleidscultuur in onze steden en gemeenten?

Zeker is dat dit alles niet zonder gevolgen zal blijven voor zowel besturen als lokale verenigingen. Met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen bracht 'de Verenigde Verenigingen' sleutelfiguren uit alle sectoren van het maatschappelijk middenveld bijeen. Onder begeleiding van freelance journalist **Bart Van Moerkerke** wisselden ze visies, ideeën en voorbeelden uit. Ze gaven aan hoe de verschillende verenigingssectoren kijken naar de op handen zijnde veranderingen en de gevolgen ervan voor de relatie tussen lokale besturen en verenigingsleven.

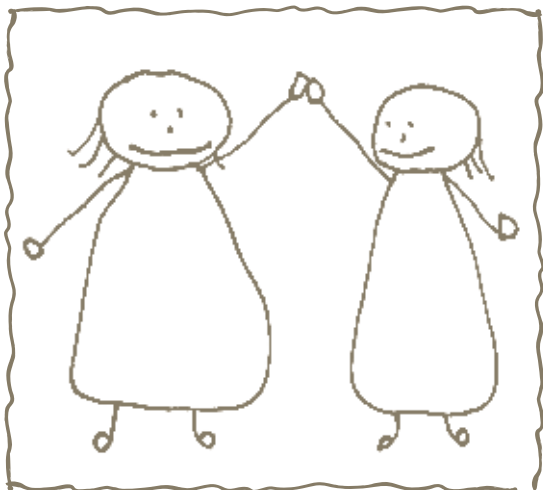

Bart Van Moerkerke

Dit rapport is de neerslag van de trenddiscussie, samengevat onder de clusters:

- Kansen en risico's van decentralisering voor lokale verenigingen
- Participatie van lokale verenigingen na de interne staatshervorming
- 'Tering naar de nering'; functies en financiering van lokale verenigingen
- Naar een new deal tussen lokale besturen en verenigingen?

Kansen & risico's van decentralisering voor lokale verenigingen

De lokale besturen krijgen straks meer autonomie in beleidsbepaling en -uitvoering. Het beleid zal letterlijk dichterbij de burger gevoerd worden. Dat is ook voor verenigingen een goede zaak, of niet?

DIRK VERBIST: 'Decentralisatie op zich is geen probleem. De gemeente kan inderdaad het beste zicht hebben op de lokale praktijk, ze kan bijsturen, dingen oppikken. Maar tot nu toe hebben de verschillende beleidsniveaus elkaar altijd aangevuurd. Lokale besturen, provincies, Vlaanderen, ze zijn de voorbije twintig, dertig jaar allemaal met lokaal beleid bezig geweest en hebben elkaar meegetrokken. Neem cultuur: Vlaanderen heeft de lokale besturen altijd gestimuleerd om binnen een bepaald kwaliteitskader te werken. Dat gaat dan over het opzetten van goede participatie, het uitwerken van transparante reglementering, het

zorgen voor voldoende goede professionals die verenigingen de nodige ondersteuning kunnen geven. Ik vrees dat die traditie van stimuleren zal verwateren en dat er een steeds grotere ongelijkheid zal groeien tussen gemeenten. Hoe meer ruimte de gemeenten zelf hebben in de manier waarop ze met hun middenveld omgaan, hoe groter de verschillen zullen zijn tussen de gemeenten. Sommige zullen dat fantastisch goed doen, in andere zal het heel wat minder zijn. En er zullen minder Vlaamse stimuli zijn om die tweede categorie nog mee op te trekken. De fundamentele vraag is dus hoe de verschillende beleidsniveaus zich in de toekomst tot elkaar zullen verhouden en hoe ze elkaar zullen blijven aanvuren.'

DANNY JACOBS: 'Decentralisatie is inderdaad geen slechte ontwikkeling. Het is de essentie van goede beleidsuitvoering dat de zaken dicht bij de burger gebeuren. Voor het domein leefmilieu is dat van in het begin zo geweest. De Vlaamse overheid heeft dat sterk ondersteund, ze heeft gestimuleerd dat lokale overheden hun bevoegdheden maximaal zouden benutten. Waar we de komende jaren sterk moeten op toezien, is dat we geen nieuwe systeemfout creëren in Vlaanderen. In heel het debat over de planlast, de convenants, de samenwerkingsovereenkomsten ging het vooral over de middelen en over de vele verplichtingen waaraan gemeenten moeten voldoen, maar niet over de inhoud, de kaders. Wij willen een duidelijk signaal geven aan de Vlaamse regering dat ze in de beleidsprioriteiten, die ze een eerste keer in oktober 2012 moet formuleren, ook een inhoudelijke richting moet aangeven. Er is een geïntegreerd beleid nodig. Mijn minister vindt het oké dat de samenwerkingsovereenkomst wegvalt en dat vier vijfde van dat geld gaat naar nieuwe rioleringen en de rest naar handhaving van het milieubeleid. Dat zijn niet de kaders waar wij zitten op te wachten.'

KOEN DETAVERNIER: 'Vanuit de noord-zuidbeweging hebben wij geen last van Vlaanderen, voor ons is er geen kader met inhoudelijke richtlijnen. Het voordeel is dat we ons ding kunnen doen, het ontbreken van een kader geeft vrijheid. We merken wel dat er daardoor gigantische

verschillen zijn tussen de gemeenten. Er zijn er die amper wat uren vrijstellen voor die opdracht, andere hebben twee of drie beroepskrachten. Dat hangt maar voor een deel samen met de grootte van de gemeente.'

ANN DEMEULEMEESTER: 'Een van de oorspronkelijke intenties van de interne staatshervorming was een vorm van schaalvergroting en een gelijke dienstverlening in alle gemeenten. Die piste is gesneuveld.'

MARTINE LEMONNIER: 'En als er in de toekomst meer middelen naar de lokale besturen gaan, is het de vraag hoe ze die zullen inzetten. Dat hangt voor een stuk af van de kwaliteit van de politici en de ambtenaren. Zij moeten een beleidsvisie hebben op de samenwerking met het middenveld. Ze mogen zich in hun relatie met de verenigingen niet laten leiden door een schepen-kostermentaliteit. Ze zullen niet alleen moeten leren om veel transparanter te zijn, maar ook om meer te stroomlijnen en in te zetten op participatie.'

Ann Baeyens

„De complementariteit borgen tussen steden en middenveld wordt nog belangrijker.“

ANN BAEYENS: 'Een versterkte decentralisatie kan ertoe leiden dat lokale overheden nog meer initiatieven nemen op het terrein van het middenveld. Zeker in de steden is er al een zekere concurrentie tussen de bestaande initiatieven, bijvoorbeeld tussen het socio-culturele

aanbod van lokale dienstencentra en het aanbod van Okra en Ziekenzorg. Respect voor bestaande werkingen en het borgen van de complementariteit worden nog belangrijker.'

SOPHIE COOLS: 'Inderdaad, ook in de sportsector zien we dat bepaalde gemeenten in concurrentie gaan met de eigen sportclubs, zonder eerst de complementariteit te zoeken. De rol van de lokale sportdienst moet die van regisseur zijn. Hij moet eerst kijken wat er is en dan aanvullen. Hij kan bijvoorbeeld een onbestaande sportwerking opstarten, maar als die goed draait moet aansluiting gezocht worden bij een bestaande sportclub of moet een nieuwe club opgericht worden.'

Moet het middenveld niet gewoon meer vertrouwen hebben in het lokaal bestuur, vertrouwen dat moet groeien?

LUK TAS: 'Er is toch meer dan dat. Veel problematieken overstijgen de gemeentegrenzen, een doorgedreven decentralisatie past daar niet in. Ik ben het ermee eens dat we grote verschillen zullen krijgen tussen de gemeenten. Je zal maar de pech hebben om in gemeente A actief te zijn, die een slecht beleid voert, terwijl in gemeente B wel veel mogelijk is. Niet alle gemeenten hebben overigens de bestuurskracht om een goed beleid te voeren. De Vlaamse overheid moet toch een beetje voor een evenwicht zorgen tussen centrale aansturing en decentralisatie.'

BART KETELSLEGERS: 'Klopt, voor onze verenigingen waar armen het woord nemen is dat zeker ook belangrijk, zij kunnen niet bestaan zonder Vlaamse middelen. Een lokaal bestuur wil vaak wel inzetten op de ontmoetingsfunctie en deels op hulpverlening maar niet op het heel taakgerichte groepsproces naar beleidsparticipatie, omdat dit soms ook tot beleidskritiek leidt. Precies daarom moeten besturen elkaar versterken. Een concreet voorbeeld: Aalst heeft de vrijetijdspas, een

kansenpas die mensen met een laag inkomen toelaat toch te participeren aan cultuur. Die wordt ook gebruikt om bepaalde schooluitstappen te financieren. Het mooie is dat de provincie enkele jaren geleden is tussengekomen om de pas ook toegankelijk te maken voor de gemeenten rond Aalst. Verschillende bestuursniveaus kunnen elkaar versterken.'

Bart Ketelslegers

„Lokale besturen willen vaak niet inzetten op beleidsparticipatie, omdat dit tot beleidskritiek leidt.“

NAIMA CHARKAOUI: 'Je hebt bij lokale besturen ook een NIMBY-fenomeen. Neem de woonwagenterreinen. Vlaanderen beslist dat mensen het recht hebben in een woonwagen te leven. Het inrichten van woonwagenterreinen is een lokale bevoegdheid die Vlaanderen voor nagenoeg honderd procent subsidieert. Toch komen er ze niet. Specifiek voor minderheden of voor minder populaire beslissingen is het soms nodig hefboomen te hebben om gemeenten te dwingen iets te doen. Omgekeerd kan het lokale besturen soms goed uitkomen om te zeggen: we kunnen er niets aan doen, het komt van Vlaanderen.'

Er zijn twee partners in het verhaal: de gemeente en de verenigingen. Een sterke lokale vereniging kan toch veel meer wegen op het lokale dan op het Vlaamse beleid? Koepels kunnen dus maar beter massaal investeren in het versterken van lokale verenigingen.

NAIMA CHARKAOUI: 'Daar zetten we ook op in, maar het is niet zo vanzelfsprekend om sterke lokale verenigingen uit te bouwen. Ze staan heel dicht bij de realiteit waardoor ze vaak het overzicht missen. Je hebt een centrale benadering, een helikoptervisie echt wel nodig om ook lokaal voet aan de grond te krijgen. Het Minderhedenforum is bovendien een koepel van relatief jonge verenigingen die jammer genoeg over weinig kaderpersoneel beschikken. We hebben gewoon te weinig medewerkers om met al die gemeenten in gesprek te gaan en een plaats te verwerven.'

ANN DEMEULEMEESTER: 'De ervaring leert inderdaad dat het voor een vereniging niet zo gemakkelijk is om haar lokale vrijwilligers te empoweren, te begeleiden, te vormen, te inspireren bij het lokale beleidswerk. Neem de gecoro, de gemeentelijke commissie ruimtelijke ordening. We hebben een netwerk van vrijwilligers die daarin actief zijn. We organiseren vorming voor hen, we hebben een nieuwsbrief. Het blijft een zeer moeilijk verhaal omdat de materie zo complex is, omdat ze tegenover experts staan. Ze voelen zich niet sterk genoeg om tegengewicht te kunnen bieden. Naast de deskundigheid van de ambtenaren en de studiebureaus plaatsen we het concept van de ervaringsdeskundigheid van inwoners, wat ook in andere sectoren met kansengroepen gebeurt. Dat is een mooi concept, maar het is zeer moeilijk te realiseren. Als wij als middenveld correcties kunnen aanbrengen is dat op het Vlaamse niveau, met onze professionals. Op het lokale niveau invloed hebben op het beleid of op processen is veel moeilijker omdat

je daar enkel met vrijwilligers werkt. Dat wordt een grote uitdaging, zeker voor groepen die minder sterk staan ten aanzien van het beleid.'

Leen Pollentier

“We vrezen dat de decentralisatie voor de kansengroepen een gemiste kans wordt.”

LEEN POLLENTIER: 'Wij hebben eenzelfde netwerk van vrijwilligers die we informeren over hoe ze ervoor kunnen zorgen dat er actie ondernomen wordt en een beleid gevoerd wordt voor personen met een beperking. We zien dat zij zeer vlug inpikken op concrete acties zoals voorbehouden parkeerplaatsen of een toegankelijk toilet. Maar als het echt gaat over een integraal, horizontaal gemeentelijk beleid voor personen met een handicap, dan is dat heel wat moeilijker. Het zijn echt witte raven die dit kunnen. Daarom rekenen we op de wisselwerking tussen bestuursniveaus. We hopen echt dat Vlaanderen een kader blijft bieden. Als gemeenten niet snel genoeg een visie ontwikkelen of niet voldoende expertise in huis hebben, vrezen we dat de decentralisatie voor de kansengroepen een gemiste kans wordt.

KOEN DETAVERNIER: 'In sommige gemeenten zullen strakkere en inhoudelijke kaders van een hoger beleidsniveau niet veel helpen. Het haalt zelfs niets uit dat je er als lokale vereniging sterk staat, die gemeenten hebben gewoon niet de capaciteit om beter te doen. Ik vind ook niet dat die gemeenten extra bevoegdheden verdienen, laat ze eerst maar eens samenwerken met andere gemeenten. De behoefte aan

capaciteitsversterking geldt dus niet alleen voor de lokale verenigingen, maar ook voor de gemeenten.'

JAN BAECK: 'Decentralisatie heeft zeker voordelen. Hoe dichter beslissingen bij de basis genomen worden, hoe sterker ze zich richten naar die basis. Maar we moeten waakzaam blijven. Een van mijn angsten is dat de decentralisatie een verkapte besparingsactie wordt. Een tweede probleem is dat kwaliteitsbewaking op een Vlaams niveau makkelijker is dan kwaliteitsbewaking in 308 gemeenten. Ten derde, en dat is specifiek voor onze organisatie De Gezinsbond, hebben wij 973 afdelingen die lang niet overal matchen met de gemeenten. En dan zijn er onze vrijwilligers. Hun aantal blijft vrij stabiel op 13.500, maar hun taakhoud is sterk toegenomen. Ze krijgen er nog maar eens een pakketje bij. Decentralisatie vraagt een bijkomende inspanning van de lokale vrijwilligers en van de centrale organisatie om die vrijwilligers vorming te geven.

Kaat Peeters

“Het middenveld moet samen lokale verenigingen en vrijwilligers versterken.”

KAAT PEETERS: 'Dit is ook een opdracht voor ons. Als we lokale verenigingen willen versterken, kunnen we dat misschien best samen doen. Vaak zijn het dezelfde mensen die zich voor verschillende types van verenigingen engageren. Het versterken van die lokale vrijwilligers zou vanuit een gezamenlijke ondersteuning kunnen gebeuren. Dat lijkt me beter dan hun allemaal eigen methodieken aan te reiken.'

De meeste gemeenten zijn blij met het vooruitzicht van één meerjarenplan in plaats van afzonderlijke plannen per sector. Het vraagt minder papierwerk, en het maakt het makkelijker om coherent te werken én om op lange termijn te denken. Akkoord?

KAAT PEETERS: 'Amateurkunsten zijn sowieso een decentraal gegeven. Het lokale niveau is absoluut het belangrijkste voor de ondersteuning van de amateurkunsten en de amateurkunstgezelschappen. Het wegvallen van het lokaal cultuurbeleidsplan baart ons wel zorgen. De amateurkunsten zijn de voorbije jaren veel meer in de beleidsaandacht gekomen dankzij het cultuurbeleidsplan. Een voordeel voor onze sector van één meerjarenplan is dan weer de verhoogde samenhang tussen vooral de gemeentelijke diensten jeugd en cultuur, en de hele evolutie naar een vrijetijdsdienst. Er worden steeds meer bruggen gebouwd met betrekking tot logistieke ondersteuning, infrastructuur, uitleendiensten.'

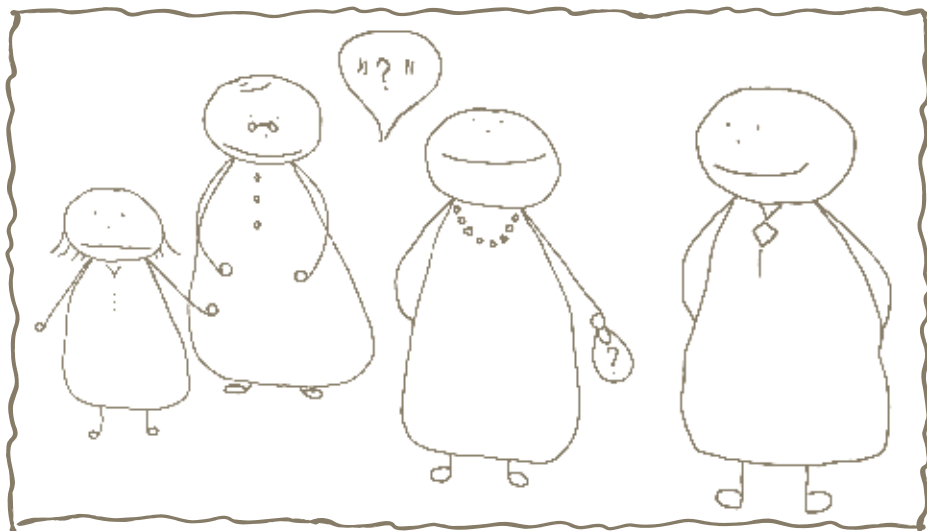
LIESBETH DE WINTER: 'Ik vraag me sterk af of de meerjarenplanning en de beleids- en beheerscyclus wel transparant zijn. Ik vrees dat het voor de gewone burger nog veel moeilijker zal zijn om te achterhalen wat er op het lokale niveau precies gebeurt en verandert. Het zal er voor de vrijwilligers niet makkelijker op worden om te participeren aan het beleid.'

Martine Lemonnier

“Het middenveld moet het pluralisme in gemeenten waarborgen.”

MARTINE LEMONNIER: 'Dat geldt niet enkel voor de burgers, ook voor de gemeenteraadsleden. De betrokkenheid van de gemeenteraad bij het opstellen van de beleids- en beheerscyclus (BBC) en bij het uitwerken van een meerjarenplan is echter klein. Dat is een democratisch deficit. Alles gaat veel meer naar het college, naar de uitvoerende macht. Het is een van onze taken om erop toe te zien dat het pluralisme gewaarborgd blijft in wat opgezet wordt in de gemeente, in wat betoelagd wordt.'

Participatie van lokale verenigingen na de interne staatshervorming

Wat betekent de interne staatshervorming voor de lokale participatie?

DANNY JACOBS: 'We zitten in een overgangperiode. Inspraak werd tot nu toe zeer formeel geregeld via adviesraden, die meestal decretaal verankerd werden. Je ziet nu dat de druk wegvalt om lokale adviesraden aan te houden. In het domein leefmilieu is de decretale basis van de adviesraden gewoon geschrapt. Ik kan alleen maar hopen dat de gemeenten en de verenigingen samen het nut inzien van ermee door te gaan. In andere beleidsdomeinen zijn de adviesraden wel nog decretaal verankerd. Daar is al een ongelijkheid. Naast die formele inspraak is er

participatie, zelfs cocreatie. Er gebeuren heel veel proefprojecten rond, er circuleren veel voorbeelden, maar in de praktijk staan we nog aan het begin. Het is een verhaal van voortrekkers, van een kleine groep van gemeenten die de voorbije tien jaar al redelijk wat ervaring hebben opgebouwd. Het zijn meestal de grote steden die openstaan om met nieuwe thema's op een experimentele manier om te gaan. Elders wordt eraan gedacht en wordt hier en daar geëxperimenteerd. De meeste gemeenten zijn er echter totaal niet mee bezig. Ook op dit vlak moeten lokale besturen dus prikkels krijgen. Het Gemeentedecreet laat wat dat betreft heel veel toe, maar gemeenten zullen gepusht moeten worden. Door Vlaanderen én door het middenveld.'

LUK TAS: 'Inderdaad. Je hebt ad hoc participatie rond bepaalde thema's, die is beperkt in de tijd. Maar hoe kan je als middenveld participeren aan het lokaal beleid in zijn geheel? Dat is een zoektocht. Daarom blijven we pleiten voor een structurele jeugdraad. Dan is er op zijn minst al structureel en formeel contact met het beleid. Dan kan je vanuit die groep nadenken over de thema's waar rond je participatietrajecten kan uitwerken.'

MARTINE LEMONNIER: 'We moeten een goede match vinden tussen het groepsgebeuren en het individuele. We moeten daarvoor openstaan, net als de politici en de ambtenaren.'

ANN BAEYENS: 'We vragen uitdrukkelijk om betrokken te worden bij de opmaak van het meerjarenplan. Het Planlastendecreet is daarin zeer vrijblijvend. Het voorziet enkel in de mogelijkheid om burgers te betrekken, niet in een verplichting.'

MARTINE LEMONNIER: 'Wat het Gemeentedecreet betreft, blijven twee punten vooralsnog dode letter, omdat de gemeentebesturen er niet voor openstaan maar ook omdat de verenigingen er te weinig mee aanvangen. Het eerste is dat elke burger of elke vereniging een punt

op de agenda van de gemeenteraad mag zetten en dat mag komen toelichten. Daar maken we veel te weinig gebruik van en we maken dit ook veel te weinig bekend bij onze achterban. Een tweede belangrijk punt in het Gemeentedecreet is het budgethouderschap, de mogelijkheid om een budget te krijgen om een project uit te werken. Ook daar doen we veel te weinig mee.'

Sophie Cools

“Vraag is of elke sportclub kan en moet kunnen volgen in het managementdenken.”

SOPHIE COOLS: 'Het managementdenken heerst alom. Professionalisering, fusies, samenwerkingsverbanden, strengere opleidingseisen, de vraag is of we alles van elke sportclub kunnen blijven eisen.'

BART KETELSLEGERS: 'Het decreet Lokaal Sociaal Beleid was eigenlijk een kader om participatie te stimuleren. Nu er geen afzonderlijk regelgevend kader meer zal zijn voor het welzijnsbeleid, vraag ik me af wat de gevolgen zullen zijn voor de participatie. Ik denk dat die heel sterk lokaal zal worden ingevuld. In de sector van verenigingen waar armen het woord nemen, zie je nu al de grote ongelijkheid tussen de gemeenten. Het zijn vooral de centrumsteden die in participatie investeren. Maar tegelijkertijd zie je er meer en meer instrumentalisering. Er worden cijfers opgelegd, waarover we zeer uitgebreid moeten rapporteren: je moet zoveel armen bereiken, allochtonen en autochtonen. Die door de lokale overheden opgelegde cijfers maken de drempels

voor de verenigingen hoog. Dat gemeenten voorwaarden verbinden aan de financiering van de verenigingen, is normaal. We zien echter dat die voorwaarden strenger worden en dat ze meer en meer kwantitatief ingevuld worden.'

De interpretatie van wat participatie is en de invulling ervan varieert blijkbaar sterk. Is participatie een containerbegrip geworden of is er meer aan de hand?

NAIMA CHARKAOUI: 'Voor gemeenten wordt participatie met de burger meer en meer een metier waarvoor consultants ingeschakeld worden. Dat is een heel nieuwe invulling van het begrip participatie waar wij ons als middenveld nog niet volledig in gepositioneerd hebben. Voor ons betekent participatie nog vaak iets anders. Met iemand die in een vereniging zit, werken we op een structurele manier aan participatie en niet specifiek rond een topic. Participatie is de essentie van ons werk. Maar het feit dat we als middenveldorganisatie sowieso aan participatie werken, daar is bijna niemand nog van overtuigd. Er wordt bijna wat denigrerend over gedaan: het zijn altijd dezelfde mensen, het is onzichtbaar want je kunt het niet kwantificeren, het is niet resultaatgericht. Terwijl het eigenlijk gaat over het werken aan de fundamenten.'

ANN DEMEULEMEESTER: 'Ik ben het eens met Naima dat er aan participatie veel verschillende schema's van denken vastzitten. Het stakeholdersmanagement van de overheid is niet het participatief model dat wij als middenveld gebruiken. Participatie is voor ons het opzetten van een traject met mensen die rond iets samenwerken. Dat zijn de verkeersplatforms die wij samen met andere spelers oprichten en die werken aan moeilijke verkeerssituaties. Dat is Bilzen Energiek over de inplanting van windmolens en mensen daar via coöperaties deelgenoot van laten zijn. Dat zijn heel mooie benaderingen van participatie. Je stelt vast dat de overheid heel veel moeite heeft om daarop in te haken. Hetzelfde hebben

!!!
wij als middenveld ten aanzien van allerlei initiatieven die gewoon bij burgers ontstaan. Je merkt ook dat de verschillende manieren waarop participatie wordt ingevuld niet mooi verweven zijn. Een Gents opbouwwerker vertelde me onlangs dat het werken met langlopende projecten nu wordt doorkruist door de burgemeester die direct toegankelijk is. Er wordt rechtstreeks gebeld, gepraat, gemaïld met de burgemeester. Omdat iedereen zijn individuele ideeën rechtstreeks kan aankaarten, werkt het verhaal dat de opbouwwerker met een groep wil schrijven niet zo goed meer. We zijn in participatie 2.0 of 3.0 en het is de vraag hoe we dat allemaal kunnen verknopen en transparant maken, en hoe we er nog collectieve processen in kunnen krijgen om tot gedragen projecten te komen waarvan mensen het eigenaarschap voelen. Ons probleem is ook dat van de politici. Ik vind het zeer boeiend, een pasklare oplossing heb ik niet.'

Ann Demeulemeester

Het stakeholdersmanagement is niet het participatief model dat wij als middenveld gebruiken.

LEEN POLLENTIER: 'Het is niet duidelijk voor het middenveld en voor de burgers hoe een beslissingsproces tot stand komt, wanneer wat wordt beslist. Als de burgemeester rechtstreeks aangesproken wordt, heb je geen zicht meer op wanneer je als burger nog je stem kan laten horen. Als je vanuit het bestuur communiceert hoe het participatieproces zal lopen, is dat veel duidelijker voor het middenveld en de niet-georganiseerde burger.'

Is er niet gewoon een groeiende en logische spanning tussen 'klassieke' en 'nieuwe' participatie?

KAAT PEETERS: 'Als je naar de aanwezigheid binnen de Cultuurraden kijkt, dan stel je voor de amateurkunstensector toch vaak een overwicht vast van de eerder traditioneel werkende verenigingen zoals harmonieën, theatergezelschappen en koren. De individuele beeldende kunstenaar daarentegen krijgt heel moeilijk een stem. Wij geven aan dat er ook oog moet zijn voor ongeleide projectielen in de gemeente. Kleine collectiefjes zijn ook belangrijk voor de gemeenschapsvorming.'

LIESBETH DE WINTER: 'Klassieke participatie en nieuwe vormen van participatie worden in een contrastpositie geplaatst, maar dat hoeft niet. Ze mogen best naast elkaar bestaan. We moeten inzetten op beide sporen en die aan elkaar proberen vast te hangen.'

LUK TAS: 'Hoe groter de decentralisatie, hoe groter de impact wordt van actiegroepen op de politici en de besluitvorming. Zeker rond maatschappelijk gevoelige thema's is dat een potentieel gevaar omdat je snel in een zwart-wit, pro-contra verhaal belandt, waarbij de nuances verdwijnen die belangrijk zijn in deze discussies. Sociale media zijn daarin zeer belangrijk.'

NAIMA CHARKAOU: 'Het gaat niet zozeer over klassieke of nieuwe participatie. Het probleem is dat niet iedereen de kanalen kent. Ik ken een voorbeeld van een crèche die dreigde gesloten te worden. Daar kwam nauwelijks reactie op, de mensen wisten gewoon niet hoe ze eraan moesten beginnen. Er zijn mensen die niet de reflex hebben daar iets aan te doen. Ze zoeken dan maar een oplossing voor de gevolgen voor zichzelf: de opvang van hun kind, hun financiële situatie. Het is onze rol als middenveld om te werken aan het sociaal kapitaal zodat mensen zouden kunnen participeren op al die andere fronten. We zetten dat onzichtbare werk veel te weinig in de verf. We brengen mensen samen

met anderen, we laten ze netwerken en dat is de basis om te kunnen contact opnemen met de burgemeester. Dat sociaal kapitaal en die participatie moeten elkaar versterken, maar ze zijn niet gelijk aan elkaar. Vaak denkt men alleen aan het dak van het huis. Het werken aan de fundamenteen wordt van tafel geveegd of als evident beschouwd. In onze sector hoor je vaak: "we moeten toch geen theekransjes financieren". Op het eerste gezicht, neen. Maar die ontmoetingsfunctie is vaak de eerste stap, niet het einddoel.'

ANN DEMEULEMEESTER: 'Terwijl wij daarmee bezig zijn, wordt er natuurlijk wel van alles beslist. Dat zei de opbouwwerker ook: "wij zorgen voor de leuke sfeer in de buurt maar intussen neemt men cruciale beslissingen zonder ons te horen". Daar moeten we voor oppassen.'

NAIMA CHARKAQUI: 'Het is niet of-of maar en-en. We mogen ons niet laten meesleuren en ook enkel met het dak bezig zijn want anders verliezen we onze missie uit het oog. We moeten de twee doen. Mensen die wat zwakker staan in de samenleving moeten ook mee kunnen participeren.'

JAN BAECK: 'Ik vind het participatieverhaal zeer positief maar zie toch enkele grenzen of angsten. Een eerste ligt bij onze organisatie zelf. Onze afdelingen zijn historisch gegroeid en ze zijn niet altijd geënt op gemeentegrenzen. De fusie is aan ons voorbijgegaan, dus kan je op een participatieraad verschillende meningen krijgen van eenzelfde organisatie. Daar moeten wij iets aan doen. Een tweede probleem is de participatiemondigheid. Je kan daar wel op inzetten met je vrijwilligers maar gedribbeld worden door iemand die mondiger is. De Dag van de Aarde vorig jaar was een mooi samenwerkingsverband, maar één vrijwilliger uit één organisatie uit dat samenwerkingsverband, met een stevige professionele basis op dat domein probeerde alles in een bepaalde richting te duwen. Wie beter is in het beheren van de

participatie- en de communicatiemiddelen gaat lopen met de boodschap. We zijn ook gestoten op de grenzen van de deskundigheid van vrijwilligers. We hebben enkele jaren geïnvesteerd in participatie via de opvoedingswinkels, die over de afdelingsgrenzen heen actief zijn. Maar het is niet gelukt om vrijwilligers voldoende deskundig te maken om te praten met de directeurs van CLB's, van opvoedingscentra. Er zijn dus ook grenzen aan de participatie door vrijwilligers. Dit specifieke dossier mogen we niet aan het vrijwilligerswerk overlaten. Maar uiteraard steunen we de vragen naar vorming en richtlijnen van onze vrijwilligers in senioren-, gezins- en welzijnsraden. Ze zitten daar niet namens zichzelf maar namens de organisatie.'

Jan Baeck

“Participatie door vrijwilligers heeft ook zijn grenzen.”

KOEN DETAVERNIER: 'Het voordeel van een gestructureerd middenveld is dat je mogelijkheden hebt om mensen met elkaar in contact te brengen, om te praten, een bepaalde lijn aan te houden.'

Kunnen we de lokale adviesraden nieuw leven inblazen?

SOPHIE COOLS: 'Wij horen dat veel gemeenten lokale adviesraden als een te missen structuur beschouwen, maar goed werkende raden hebben wel degelijk een meerwaarde. In onze sector zou bij de vernieuwing van het decreet op de sportdiensten de lokale adviesraad blijven bestaan, maar zonder structurele participatie van de verenigingen. Dat is geen goede zaak voor de lokale beleidsinhoud.'

ANN BAEYENS: 'Lokale adviesraden zijn belangrijk, op voorwaarde dat het middenveld en de gebruikers voldoende vertegenwoordigd zijn, en dat ze effectieve inspraak hebben. De vraag is in hoeverre vrijwilligers de kennis en de kunde hebben om mee vorm te geven aan lokale beleidsplannen. En in hoeverre willen ze vandaag nog zo'n engagement opnemen? Dat brengt ons terug bij de vorming en de ondersteuning van de lokale verenigingen.'

NAIMA CHARKAOU: 'Vroeger was er in veel gemeenten een integratieraad. Die werkte voor een doelgroep en niet op een specifiek beleidsdomein. Daardoor belandde hij vaak snel op een zijspoor. Daar zijn we dus min of meer van afgestapt. Als het over de participatie van etnisch-culturele minderheden gaat, zijn we eerder voor het model dat het organiseren van de participatie aan ons als middenveldorganisatie wordt gedelegeerd. Zo kunnen we tegelijkertijd werken aan de capaciteiten van vrijwilligers om aan het beleid te participeren. Dat model is complementair aan de reguliere adviesraden, wij kunnen dan vanuit onze autonome werking mensen naar die raden sturen om daar te participeren.'

Luk Tas

„Jeugdraden zijn ook participatiedraaischijven voor verenigingen en jongeren.“

LUK TAS: 'We zien toekomst in een jeugdraad met een dubbele functie. Hij moet aan de ene kant een adviesorgaan blijven. We hebben een doelgroep van kinderen en jongeren onder achttien jaar die geen stemrecht hebben en die via de jeugdraad een stem krijgen over het hele lokale beleid. Aan de andere kant beseffen we wel dat de jeugdraad een andere richting uit moet. We zien hem dan eerder als een participatiedraaischijf waar we met verenigingen en jongeren nadenken over alle thema's die leven in de gemeente en over hoe we welke jongeren erbij kunnen betrekken. Het cliché van de jeugdraad van twintig vertegenwoordigers van verenigingen die vooral over subsidies praten, daar willen we van af. We willen jongeren ook leren omgaan met beleid. Die rol zullen adviesraden in het algemeen veel meer moeten spelen.'

**In jeugdraden is er nog veel doorstroming,
andere adviesraden zijn zeer gesloten.
Hoe gaan jullie daarmee om?**

KAAT PEETERS: 'Als een cultuurraad de juiste rol krijgt en opneemt, is hij een zeer goed participatieorgaan. Maar je hebt inderdaad cultuurraden die heel erg gebetonneerd zijn. De samenstelling is belangrijk. Er moet ook ruimte zijn voor externe deskundigen.'

KOEN DETAVERNIER: 'Voor de gemeentelijke raden voor ontwikkelingssamenwerking is er geen strak kader. We pleiten ervoor om iedereen toe te laten die met de goede zaak bezig is: een goed gestructureerde vereniging maar evengoed een vriendengroep die een klein project wil steunen. We zeggen ook: spreek daar niet over geld, houd dat weg van de raad want dan krijg je concurrentie. Veel van de gemeentelijke raden voor ontwikkelingssamenwerking zijn ook activiteitencentra, die doen dingen. Dat dubbele, advies geven en dingen doen, leidt ertoe dat ook de samenstelling vaak verandert en dat ook mensen instappen die gewoon aan de activiteiten willen deelnemen, zonder dat ze iets of iemand vertegenwoordigen.'

MARTINE LEMONNIER: 'De raden zouden verplicht een opendeur-politiek moeten voeren zodat zowel mensen uit verenigingen, individuen als deskundigen kunnen aansluiten. Een adviesraad mag geen gesloten club zijn die subsidies verdeelt.'

DANNY JACOBS: 'Raden zijn voor burgers niet aantrekkelijk genoeg, ze zijn veelal saai. Ik heb er een zeer dubbel gevoel over, ook vanuit het landelijk niveau kan je spreken over een haat-liefdeverhouding. Twee jaar geleden hebben we daarover 900 mensen uit onze sector bevraagd. Een grote meerderheid was vragende partij voor het behoud van de raden. Zij die reageerden, zijn wellicht de mensen die in een goed werkende raad zitten en de ervaring hebben dat ze er iets kunnen doen, maar toch. Voor het middenveld is de adviesraad misschien een waardevol instrument maar voor de bredere participatie van de bevolking niet. Niet-georganiseerde groepen die actief willen zijn rond één thema of voor een korte termijn, hebben niets aan dat gestructureerde langetermijnorgaan. Wij zijn daarom vragende partij om raden aan te vullen met andere, goede participatiemechanismen.'

ANN DEMEULEMEESTER: 'Wat Luk eerder zei over de raad als participatiedraaischijf vind ik een zeer interessante piste. Een adviesraad 2.0 moet zichzelf heruitvinden. Hij moet naast adviseren – wat het liefst zo vroeg mogelijk gebeurt en strategisch is – moeite doen om naar de bevolking te stappen. Er zijn daar technieken voor. Seniorenraden werken al zo, jongerenraden ook. Zelfs strategische raden op Vlaams niveau breken uit en vullen participatie op een actievere manier in via meetings en andere contacten met het veld. Ik ben geen voorstander van het afschaffen van participatieraden want dan zijn we alles kwijt, maar ik ben wel voor het dynamiseren en innoveren ervan.'

LUK TAS: 'Het is de rol van de raden om samen met het bestuur de beleidsprioriteiten te bepalen, na te gaan welk effect die hebben op welke groepen en te kijken hoe je ze met die groepen kan bespreken en

aftoetsen. Je moet een veel bredere bespreking krijgen dan met twintig mensen uit de middenklasse.'

DIRK VERBIST: 'Ik kan me helemaal vinden in de raad als draai-schijf. We zullen dat de komende jaren moeten oppakken, in het belang van adviesraden. Ik wil wel waarschuwen voor de representativiteitsgedachte. Daar worden wij als middenveld zeer vaak over aangesproken. Ik vind dat die niet ter zake doet. Je staat voor iets, je brengt dat geluid over, het doet er niet toe of je nu voor zes mensen of voor honderd staat.'

Dirk Verbist

“De representativiteitsgedachte waarop men het middenveld altijd aanspreekt, doet niet ter zake.”

'Tering naar de nering'; functies en financiering van lokale verenigingen

De budgettaire ruimte wordt kleiner. In welke mate moeten lokale verenigingen besparingen vrezen?

LUK TAS: 'Voor het doorsnee jeugdwerk in de gemeente zal het wel meevallen. De sectorale middelen zullen verankerd blijven. Gemeenten zullen hun bestaande subsidiereglementen en ondersteuning niet plots afschaffen. Ik denk dat een beleid rond kansengroepen gevoeliger is voor besparingen. Als je een bestuur hebt dat er niet van wakker ligt en er zijn geen stimulansen vanuit Vlaanderen, dan wordt het moeilijk. Sommige gemeenten zijn ook te klein om een goed beleid te voeren, het regionaal verhaal is daarom ook belangrijk. En er zijn thema's die de gemeentegrenzen overstijgen zowel qua problematiek als qua middelen. Als die niet worden opgepakt, is er inderdaad een probleem van middelen voor bepaalde groepen.'

?

KOEN DETAVERNIER: 'Er is nu al een enorm verschil in kwaliteit tussen gemeenten, sommige hebben heel weinig capaciteit. Vlaanderen moet die gemeenten voldoende blijven ondersteunen. Daarnaast vind ik dat een gezonde democratie op gelijk welk niveau zijn eigen oppositie moet financieren. Dat geldt voor het parlement, maar evengoed voor de gemeenteraad. Dat gaat ook op voor de kritische functie van het middenveld. Een overheid moet bereid zijn om lastige mensen te subsidiëren.'

ANN BAEYENS: 'Door de interne staatshervorming zullen alle toelagen op provinciaal niveau wegvallen. Er is reeds een tendens om subsidies voor 2012 te schrappen, zoals in Antwerpen. De continuïteit van de financiering van socio-culturele verenigingen moet gewaarborgd blijven. De leefbaarheid van een vereniging mag niet afhangen van een lokale, politiek gekleurde overheid. En ook in dit verband is de vraag of de verenigingen en de vrijwilligers over voldoende competenties beschikken om op het lokale niveau over middelen te onderhandelen.'

Zullen besturen lokale verenigingen misschien meer zien als uitvoerders van het beleid?

LIESBETH DE WINTER: 'Als het gaat over instrumentalisering en middelen, dan stel ik vast dat de hang naar return on investment inderdaad steeds meer doordringt tot lokale besturen: we investeren en we moeten daar iets voor terugkrijgen. Dat vertaalt zich dan in bijvoorbeeld het opleggen van een minimaal aantal participanten. Dat werkt heel erg het experiment tegen en dingen die van onderuit komen. Dat kan wel in het nadeel werken van lokale middenveldorganisaties.'

Liesbeth De Winter

„Instrumentalisering werkt experimenten tegen.“

ANN DEMEULEMEESTER: 'Als middenveld hebben we altijd al geworsteld met onze verschillende functies. We vervullen een democratische functie waarbij we mensen empoweren en een stem geven om in te pikken op het beleid. We fungeren als belangenbehartiger voor specifieke groepen van mensen. Die belangen lopen niet altijd gelijk met het algemeen belang. Daarnaast hebben we altijd al diensten verleend: we willen ook zorgen voor een win voor de mensen die we vertegenwoordigen, anders zien ze geen reden om zich aan te sluiten bij ons. En voor dat alles vragen we ook nog eens geld aan de overheid en stellen we ons dus heel afhankelijk op. Die functies zijn dikwijls conflicterend. Daar komen nu grote veranderingen bij. Aan de ene kant wil de overheid minder investeren in het middenveld, ze zit zeer in dat nuttigheidsdenken en het denken in termen van return on investment. Aan de andere kant stoot ze taken af. In Engeland en Nederland is het weer aan de civil society en liefdadigheid om noden op te vangen. Er is ruimte voor het middenveld om dingen te doen, maar we zullen er wel de middelen voor moeten zoeken. We zullen ze niet per se meer vinden bij de overheid. En als we ze daar vinden, zullen we in een zeer instrumenteel kader komen. De overheid zal ons behandelen als een agentschap. Minder middelen, meer taken, we zijn het onszelf verplicht om met de funding van onze organisaties bezig te zijn. Wij hebben daar als ACW zeer verkeerde keuzes gemaakt en ons zeer afhankelijk gemaakt.'

DANNY JACOBS: 'We zullen ook meer en meer bekeken worden als een economische actor die mogelijk marktverstorend kan werken. Maar dat is een ander debat. Hoe dan ook, de zich terugtrekkende overheid en het afnemen van de middelen zijn belangrijke factoren in het debat over decentralisering. Dat er minder middelen zijn, verhoogt de druk op het middenveld. De voorbije tien jaar konden we als verenigingen gemakkelijk enkele gezamenlijke basiscontouren trekken, nu zijn we daar al niet meer toe in staat. Dat is geen verwijt naar elkaar.'

KOEN DETAVERNIER: 'Dat belet toch niet dat we vanuit deze groep met één stem kunnen spreken of een zelfde signaal kunnen geven.'

Naima Charkaoui

“Een lokale ‘de Verenigde Verenigingen’ kan zich opwerpen als participatie specialist.”

NAIMA CHARKAOU: 'We zitten regelmatig samen als verenigingen, op Vlaams niveau. We moeten manieren zoeken om meer samen te werken, om sterker te staan. We staan allemaal voor de uitdaging om vrijwilligers sterk genoeg te maken zodat ze aan het beleid kunnen participeren. In die vorming zit een stukje inhoud per domein, maar ze is voor een groot stuk ook domeinoverschrijdend. Moeten we daar niet zoeken naar samenwerking? De ene heeft misschien een professional, de ander weet hoe hij bepaalde doelgroepen moet bereiken, nog een ander heeft al een innovatief project gedaan. Als we dat lokaal kunnen bundelen, dan staan we ook al wat sterker tegenover het bestuur. In

plaats van adviesraden per beleidsdomein of doelgroep moeten we misschien denken in de richting van middenveldraden. Een soort van lokale ‘de verenigde verenigingen’ kan zich opwerpen als specialist participatie die spreekt voor een netwerk van verenigingen, die verschillende doelgroepen kan bereiken en die een breder publiek kan aanspreken.'

idee!

Dat zou perfect aansluiten bij een beweging in lokale overheden om het sectorale denken en de sectorale organisatie wat los te laten en meer transversaal te werken.

DANNY JACOBS: 'Dat is inderdaad een zeer belangrijk signaal voor het middenveld. We zullen meer transversaal, inhoudgedreven moeten werken. Het gemeentelijke meerjarenplan zal meer moeten vertrekken vanuit maatschappelijke behoeften en die kunnen zelden of nooit puur sectoraal ingevuld worden. Sommigen hier rond de tafel werken al op een transversaal thema, armoede bijvoorbeeld of het sociale. Ook de milieu-agenda wordt meer en meer transversaal. We zijn daar dus allemaal een beetje mee bezig, maar we hebben het cement nog niet gevonden. Op Vlaams niveau is dat wel al voor een stuk gelukt door rond ViA dingen samen te doen.'

Danny Jacobs

“We moeten meer transversaal werken. Op Vlaams niveau lukt dit al, maar lokaal hebben we het cement nog niet gevonden.”

LUK TAS: 'Op welke momenten in het proces moeten we zorgen dat we erbij zijn, moeten we contacten hebben met het beleid en input geven? Dat is een van de uitdagingen. We moeten onszelf daarop organiseren, maar ook de gemeenten moeten dat doen.'

ANN DEMEULEMEESTER: 'Alle koepels zijn daar vormingen over aan het organiseren voor hun basis. Ik vind het belangrijk dat we inhoudelijk een onderbouwd verhaal hebben naar de lokale overheid. Dat verhaal vind ik voor een groot stuk terug in wat gebeurt rond transitie en transitiedenken. We staan voor complexe maatschappelijke uitdagingen, ook lokaal. De vraag is waar we naartoe willen en welke spelers we daarvoor nodig hebben. Als je als overheid problemen rond mobiliteit wil aanpakken heb je alle spelers nodig. De systematiek van het transitiedenken en de capability approach kunnen daarbij helpen. We moeten meer visie aanbrengen. De gemeente die een bureau inhuurt, dat is een techniek en in vele gevallen een lege doos. Wij moeten met een inhoud komen, met een overtuiging. Waarom ben je een vereniging? Omdat je een overtuiging hebt, omdat je mensen aantrekt die geloven in je verhaal. Wij moeten verhalen hebben. Die vind je in de politiek ook nog nauwelijks. Ik vind het een schitterend idee om lokaal met verschillende verenigingen samen te zitten. Het beleid hinkt altijd achterop, de ideeën komen van onderuit.'

DANNY JACOBS: 'We moeten proberen om onze gezamenlijke beleidsprioriteiten in een aantal goede verhalen te brengen in het kader van de lokale verkiezingen.'

MARTINE LEMONNIER: 'Lokale besturen zijn ook zoekend, maar ze zoeken te veel intern. Het is aan ons om te zeggen: "gooi dat open". Veel gemeenten hebben bureaus ingehuurd voor de BBC, het college en de topambtenaren zijn bezig met de beleidsplannen. Betrek het middenveld daar bij. Het is ook onze fout dat dit onvoldoende gebeurt. 'de

Verenigde Verenigingen' zou daar lokaal een rol kunnen in spelen. We moeten onze plaats meer opeisen.'

LIESBETH DE WINTER: 'Veel besturen zijn nu sterk gefocust op de techniciteit van het BBC-verhaal omdat het nieuw is. Daardoor is de participatiegedachte naar het tweede plan verschoven.'

JAN BAECK: 'Ik zie twee problemen. Het eerste zit op overheidsniveau. Als je de pech hebt om in een gemeente te zitten met een homogene meerderheid die geen pottenkijkers wil, dan mag je daartegenover zetten wat je wil, je krijgt geen inspraak of participatie. Het tweede ligt bij onszelf. Onze grootste uitdaging is de vorming en het wapenen van de mensen zodat ze de kansen grijpen die zich aandienen, in welke structuren ook. Een van die structuren die we zeker moeten verkennen zijn de mini verenigde verenigingen. Ik geloof wel in een raad die het middenveld vertegenwoordigt.'

Naar een new deal tussen lokale besturen en verenigingen?

Conclusies & aanbevelingen

Aan het beleid

Gemeentebesturen zijn het best geplaatst om lokaal beleid en actie te voeren. In die zin is meer decentralisatie goed en nodig. Daar staat tegenover dat decentralisatie kan leiden tot grote verschillen tussen gemeenten, zodat van een coherent beleid geen sprake meer is. Daarom blijft een Vlaamse beleidsmatige helicoptervisie absoluut noodzakelijk, een 'kader' voor een integraal, horizontaal beleid (vooral voor kansengroepen). Daarom is het ook belangrijk dat de Vlaamse Regering in oktober een inhoudelijke richting aangeeft als ze de beleidsprioriteiten voor de nieuwe beleids- en beheerscyclus formuleert. Prioriteiten die gericht zijn op een geïntegreerd beleid. Want met de meerjarenplanning en de nieuwe beleids- en beheerscyclus die vanaf 1 januari 2013 hun intrede doen, zullen gemeentebesturen transversaal en integraal moeten plannen, en vooral ook transversaal denken én doen.

Opmerkelijk is dat gemeentebesturen momenteel heel sterk focussen op de techniciteit van het BBC-verhaal. Het is een oefening die ze intern maken of met de hulp van experts, het middenveld krijgt hierin (voorlopig) geen plaats. Hetzelfde kan gezegd worden van de participatie in haar geheel. Ook participatie wordt steeds meer beschouwd als een opdracht voor dure consultants. Het 'onzichtbare' werk van de

middenveldorganisaties wordt niet gehonoreerd. Nochtans zijn verenigingen echte participatie-experts. Ze werken aan de fundamenteën van participatie, ze betrekken mensen, geven hen een stem, versterken hun betrokkenheid. Ze zetten collectieve processen op in functie van gedragen projecten waarvan mensen het eigenaarschap voelen. Het is aan de gemeenten om van die expertise en dat draagvlak gebruik te maken. Als ze de verenigingen enkel zien als instrumenten voor de uitvoering van hun beleid, dan wordt hun democratische en dynamiserende functie geneukt. Verenigingen zijn er niet alleen voor de leuke sfeer in de buurt (de ontmoetingsfunctie) terwijl het bestuur samen met consultants, en hier en daar een individu beleid voert. Besturen kunnen alvast starten met een meer kwalitatieve beoordeling van het 'nut' van een vereniging in plaats van met een steriele kwantitatieve.

Natuurlijk speelt participatie zich ook voor een deel buiten het klassieke middenveld af: net als gemeentebesturen hebben verenigingen het soms moeilijk om aan te haken bij de expertise in de samenleving. Ook voldoende oog hebben voor ongeleide projectielen en dwarsliggers is voor beiden een uitdaging en een zoektocht. De lokale adviesraden blijven zinvol maar lokale overheden en middenveld moeten samen zoeken hoe ze kunnen innoveren en een nieuwe dynamiek kunnen ! geven aan die adviesraden 2.0 of 3.0. Lokale verenigingen én de Vlaamse overheid moeten gemeenten pushen en prikkelen om participatieve en cocreatieve experimenten op te zetten.

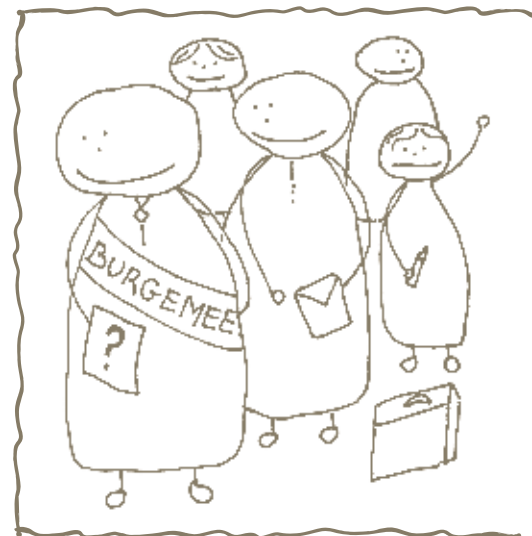
Aan het middenveld

De uitdagingen waarvoor verschillende lokale verenigingen staan, zijn vaak dezelfde. Ze moeten bijvoorbeeld allemaal de lokale vrijwilligers ondersteunen en versterken. Het is dus logisch dat ze meer gaan samenwerken. 'de Verenigde Verenigingen' heeft dat altijd gestimuleerd en zal dat blijven doen. Een voorwaarde daarvoor is dat er cross-sectoraal gedacht wordt en expertise gebundeld wordt. Het middenveld moet een eigen verhaal brengen, los van alle 'politieke verhalen'. Dat blijft lokaal soms moeilijk.

Lokale samenwerkingsverbanden zouden zich kunnen profileren als participatiedeskundigen. Participatieprocessen worden steeds meer een 'job': steden huren (dure) consultants in om burgers te 'betrekken'. Er zijn ook nieuwe vormen van participatie, denk aan facebookprotesten. Participatie vanuit middenveld komt onder druk te staan en wordt steeds meer weggelachen, ook door de 'valstrik' van de representativiteits-discussie. Het is een uitdaging voor het middenveld om de meerwaarde van het werken aan de fundamenteën van participatie te bewijzen.

Het begrip participatie dekt dus verschillende ladingen, het middenveld en de lokale overheden moeten zoeken naar manieren om de verschillende niveaus van participatie te verknopen. Het is ook aan het middenveld om mensen te empoweren zodat ze aan de nieuwe participatievormen kunnen deelnemen.

Een ander punt van aandacht voor het middenveld, zeker in tijden van budgettaire krapte, is dat het minder subsidieafhankelijk moet worden. Er is een dubbele tendens: de overheid wil minder investeren in het middenveld maar ze stoot tegelijkertijd ook taken af naar de civil society en dus onder meer naar de verenigingen. Dat opent mogelijkheden, maar het middenveld zal zelf middelen moeten vinden om die taken op te nemen.

Trenddiscussie – de deelnemers

Dirk Verbist (FOV, directeur)

Liesbet De Winter (FOV, stafmedewerker)

Kaat Peeters (Forum voor Amateurkunsten, directeur)

Ann Demeulemeester (ACW, secretaris-generaal)

Naima Charkaoui (Minderhedenforum, directeur)

Bart Ketelslegers (Vlaams Netwerk Armoede, stafmedewerker)

Koen Detavernier (11.11.11, beleidsmedewerker)

Jan Baeck (Gezinsbond, adjunct-directeur generaal)

Luk Tas (Vlaamse Jeugdraad, stafmedewerker)

Danny Jacobs (Bond Beter Leefmilieu, directeur)

Leen Pollentier (VFG, directeur)

Martine Lemonnier (Viva-SVV, nationaal secretaris)

Ann Baeyens (CM, diensthoofd zorg)

Sophie Cools (Vlaamse Sportfederatie, directeur sport)

Met steun van de
Vlaamse overheid

 Vlaanderen
In Actie
Pact 2020

de verenigde verenigingen